

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра туризму та країнознавства

К. В. Снігур

ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра туризму та країнознавства

К. В. Снігур

ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри туризму та країнознавства
Протокол № 4
від «09» листопада 2020 р.

Рекомендовано навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 3
від «24» листопада 2020 р.

Кривий Ріг
2020

УДК 908-029:338.48(072)

С 53

Снігур, К.В.

С 53 Методичні рекомендації для вивчення дисципліни «Туристичне краєзнавство», М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. туризму та країнознавства, Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. – 42 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів ВО всіх форм навчання і покликані допомогти організувати вивчення дисципліни «Туристичне краєзнавство» завдяки інформації щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів практичних занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються здобувачами ВО протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

© Снігур К. В., 2020

© Донецький національний

Університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»	7
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	11
Змістовий модуль 1.	13
Змістовий модуль 2.	19
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	24
Змістовий модуль 1.	25
Змістовий модуль 2.	35
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	43

ВСТУП

Дисципліна «Туристичне краєзнавство» спрямована на всебічне вивчення туристично-рекреаційного потенціалу краю - пам'ятки природи, історії і культури, природні рекреаційні ресурси, ступінь їх освоєння і характер експлуатації, музеї та інші об'єкти туристичної інфраструктури.

Метою викладання навчальної дисципліни «Туристичне краєзнавство» є: формування у студентів фахового розуміння геопросторових особливостей формування та просування на національний ринок місцевого туристичного продукту.

Предмет дисципліни – форми і види національного туризму, специфіка та тенденції розвитку регіонального.

Основні завдання дисципліни:

- формування уявлень про специфіку розвитку туризму в різних туристичних регіонах України, їх ресурсний потенціал, туристичну спеціалізацію та тенденції туристичної діяльності;

- набуття навичок складання комплексних туристичних характеристик регіонів та дестинацій, розробки туристичних маршрутів, відповідно до туристичного попиту;

- дослідження причино-наслідкових зв'язків зародження та розвитку форм і видів туризму на Дніпропетровщині;

- аналіз функціональної, галузевої та територіальної структури туризму в Україні, Дніпропетровщині та Криворіжжі;

- дослідження принципів вдосконалення системи збалансованого забезпечення туристичних потреб населення України та регіонів;

- визначення сутнісних рис туристичних дестанацій та специфіки їх використання у туристичній діяльності;

- вивчення природних та історико-культурних ресурсів України; видатних пам'яток фортифікаційного зодчества України;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде знати:

- наукові засади та форми сучасного краєзнавства;

- історію розвитку краєзнавчого руху та передумови формування туристсько-краєзнавчої діяльності в Україні та регіоні;

- основні види і організаційні форми краєзнавчо-туристичної роботи та організації краєзнавчого руху;

- особливості підготовки та проведення туристсько-краєзнавчих подорожей та екскурсій;

- основи туристичної картографії;

- напрями використання місцевих природних ресурсів у туристичному бізнесі;

- особливості використання історико-культурних ресурсів у туристичному бізнесі;

- специфіку організації використання печер для цілей туризму;

- напрями та пріоритети туристичної діяльності Дніпропетровщини та Криворіжжя.

вміти:

- аналізувати туристичний потенціал та надавати туристичну характеристику країнам, регіонам та рідному краю;
- орієнтуватись в організації туристичного простору регіону;
- працювати з туристичною картою, ідентифікувати спеціальні умовні позначення та використовувати їх при складанні туристичних карт;
- проводити порівняльний аналіз туристичних дестинацій;
- розуміти сучасні тенденції і регіональні пріоритети розвитку туризму в цілому та окремих його видів;
- вигідно презентувати туристичний інформаційний матеріал.

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова дисципліна
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	28
Практичні / семінарські, годин	28
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	94
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	2
самостійної роботи студента	6,7
Вид контролю	екзамен

2. Програма навчальної дисципліни

Ціль – формування у студентів фахового розуміння геопросторових особливостей формування і просування на національний ринок місцевого туристичного продукту, а також сутнісних рис туристичної спеціалізації регіонів України на ринку туристичних послуг.

Завдання: вивчення теоретичних засад та історичних умов розвитку краєзнавства в Україні; розкриття потенціалу природних та історико-культурних ресурсів України; вивчення видатних пам'яток фортифікаційного зодчества України; дослідження курортних ресурсів України; вивчення організації використання печер для цілей туризму; ознайомлення з музеями як об'єктами туристичної діяльності; визначення пріоритетів туристичної діяльності Дніпропетровщини та Криворіжжя.

Предмет: природні, соціальні та історико-культурні туристичні ресурси України.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні.

Тема 2. Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства. Організаційні форми краєзнавчої діяльності.

Тема 3. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства.

Тема 4. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України.

Тема 5. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти.

Тема 6. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.

Тема 7. Курортні ресурси України.

Тема 8. Організація використання печер для цілей туризму.

Тема 9. Напрями вивчення природи та суспільно-історичних особливостей краю.

Тема 10. Комплексна характеристика Дніпропетровської області

- Тема 11. Природні туристичні та курортні ресурси краю
Тема 12. Історико-культурні ресурси краю
Тема 13. Етнографічна палітра області як туристичний
Тема 14. Криворіжжя: пріоритети туристичної діяльності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
		у тому числі			
		лекції	пр./сем.	лаборат	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні	10	2	2		6
Тема 2. Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства. Організаційні форми краєзнавчої діяльності	10	2	2		6
Тема 3. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства	10	2	2		6
Тема 4. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України	11	2	2		7
Тема 5. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти	11	2	2		7
Тема 6. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності	11	2	2		7
Тема 7. Курортні ресурси України	11	2	2		7
Тема 8. Організація використання печер для цілей туризму	11	2	2		7
Разом за змістовим модулем 1	85	16	16		53
Змістовий модуль 2.					
Тема 9. Напрями вивчення природи та суспільно-історичних особливостей краю	10	2	2		6
Тема 10. Комплексна характеристика Дніпропетровської області	11	2	2		7
Тема 11. Природні туристичні та курортні ресурси краю	11	2	2		7
Тема 12. Історико-культурні ресурси краю	11	2	2		7
Тема 13. Етнографічна палітра області як туристичний потенціал	11	2	2		7
Тема 14. Криворіжжя: пріоритети туристичної діяльності	11	2	2		7
Разом за змістовим модулем 2	65	12	12		41
Усього годин	150	28	28		94

4. Теми практичних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1.	Семінар – розгорнута бесіда Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні	2
2.	Семінар з виконанням практичних задач Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства. Організаційні форми краєзнавчої діяльності	2
3.	Семінар з виконанням практичних задач Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства	2
4.	Семінар з виконанням практичних задач Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України	2
5.	Семінар з виконанням практичних задач Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти.	2
6.	Семінар з виконанням практичних задач Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності.	2
7.	Семінар з виконанням практичних задач Курортні ресурси України	2
8.	Семінар з виконанням практичних задач Організація використання печер для цілей туризму	2
9.	Семінар з виконанням практичних задач Напрями вивчення природи та суспільно-історичних особливостей краю	2
10.	Семінар-дискусія Комплексна характеристика Дніпропетровської області	2
11.	Семінар-дискусія Природні туристичні та курортні ресурси краю	2
12.	Семінар з виконанням практичних задач Історико-культурні ресурси краю	2
13.	Семінар з виконанням практичних задач Етнографічна палітра області як туристичний потенціал	2
14.	Семінар з виконанням практичних задач Криворіжжя: пріоритети туристичної діяльності	2
Всього		28

Розподіл балів, які отримують студенти

А) вид контролю: екзамен

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

**Оцінювання студентів протягом семестру
(очна форма навчання)**

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позааудиторна робота	Сума балів
	Тестові завдан- ня	Ситуацій- ні завдання, задачі	Обговорен- ня теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
Змістовий модуль 1							
Тема 1		1	1			1	3
Тема 2	1	1	1			1	4
Тема 3	1	1	1			1	4
Тема 4	1	1				1	3
Тема 5	1	1				1	3
Тема 6	1	1				1	3
Тема 7	1	1				1	3
Тема 8	1	1			5		7
Разом змістовий модуль 1	7	8	3		5	7	30
Змістовий модуль 2							
Тема 9	1	1	1				
Тема 10	1		1			1	
Тема 11	1	1					
Тема 12	1	1					
Тема 13	1	1				1	
Тема 14	1		1		5		
Разом змістовий модуль 2	6	4	3		5	2	20
Разом	13	12	6		10	9	50

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання		
10	25	15		

Загальне оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	
0-34	F	

ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕМА 1. Історія становлення і розвитку краєзнавства в Україні

Семинар – розгорнута бесіда

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Основні етапи розвитку краєзнавства в Україні.
2. Життєпис видатних постатей українського краєзнавства.
3. Характер та особливості діяльності перших краєзнавчо-туристичних товариств України.
4. Наукові товариства, що здійснювали екскурсійну діяльність в Україні.
5. Сучасний стан туристичного краєзнавства в Україні.

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.*

ТЕМА 2. Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства.

Організаційні форми краєзнавчої діяльності

Семинар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність та теоретико-методологічні засади національного краєзнавства, взаємозв'язок з іншими дисциплінами
2. Об'єкт і предмет туристичного краєзнавства
3. Функції та методи дослідження національного краєзнавства
4. Джерела національного краєзнавства
5. Форми краєзнавства і види організації краєзнавчого руху

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Виконання практичних завдань.*

Завдання 1. Застосовуючи різні методичні прийоми, які дають можливість класифікувати та відбирати для дослідження і вивчення певної теми, краєзнавчі джерела, обрати та дати характеристику краєзнавчому джерелу, відповідно до табл. 2.1.

Таблиця 2.1 Характеристика краєзнавчого джерела

Назва джерела	Критерій	Опис
	1. За прямими або непрямыми свідченнями встановити:	
	а) чи справжнє джерело;	
	б) місце створення або появи;	
	в) час створення або появи;	
	г) авторство.	

2. Визначити:	
а) закономірності появи джерела;	
б) особливості створення і появи джерела;	
в) встанови зв'язок з іншими джерелами;	
г) Встановити, які факти, події та явища засвідчує джерело.	

Завдання 2. Використовуючи дані реальної або віртуальної екскурсії заповнити технологічну картку екскурсії.

Технологічна картка екскурсії

1. Місто
2. Назва екскурсії.
3. Основна тема екскурсії.
4. Тривалість та прояність екскурсії

Тривалість (хв.)	Протяжність (км)

5. Автор-розробник.
6. Підприємство.
7. Зміст екскурсії.
8. Маршрут екскурсії.
  - 8.1. Основний маршрут.
  - 8.2. Резервний маршрут.
9. Етапи екскурсії (за кількістю етапів).
  - 9.1. Місця зупинки №
    - 9.1.1. Ділянка маршруту.
    - 9.1.2. Об'єкт показу
    - 9.1.3. Тривалість зупинки (хв.).
    - 9.1.4. Стислий зміст інформації щодо об'єкта показу.
    - 9.1.5. Вказівки щодо організації.
    - 9.1.6. Методичні вказівки.
10. Дата оформлення.
11. П.І.Б. та підпис особи яка оформила технологічну картку екскурсії.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 3. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Зародження і розвиток спеціальної туристичної картографії
2. Сучасний стан туристичної картографії в Україні

3. Туристична карта: мета створення, вимоги, що ставляться до туристичної карти

4. Класифікація туристичних карт

5. Зміст легенди туристичної карти. Спеціальні умовні позначення та їх використання на туристичній карті.

6. Знакування туристичних маршрутів на місцевості

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Обрати населений пункт та використовуючи туристичні карти і краєзнавчі джерела:

- заповнити топонімічну анкету населеного пункту;
- створити допомогою геоінформаційних систем (у тому числі за допомогою програмного забезпечення Google Earth) карту населеного пункту;
- використовуючи спеціальні умовні позначення нанести на карту об'єкти населеного пункту.

Топонімічна анкета

1. Адреса населеного пункту (місто, селище, село, хутір), міської, селищної, сільської ради, район, область.

2. Пам'ятні історичні місця та їхня локалізація.

3. Топографічні назви населеного пункту, околиць та їхнє походження.

3.1. Вулиці.

3.2. Кутки.

3.3. Майдани.

4. Історія назви.

4. 1 Час виникнення.

4. 2 Походження або зміна назви.

4. 3 Фіксація в документах і на картах.

5. Природні об'єкти.

5.1 Поля.

5.2 Пасовища.

5.3 Урочища.

5.4 Ліси, бори, гаї, вирубки, просіки.

5.5. Гори, височини.

5.6 Болота, торфовища.

5.7 Річки, озера, ставки.

5.8 Криниці, джерела.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 4. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Наукова сутність та суспільне значення рекреації у природному середовищі.
2. Потенціал природних краєзнавчо-туристичних ресурсів України.
3. Історія заповідної справи в Україні та державний природно-заповідний фонд.
4. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду України.

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Обрати природний краєзнавчо-туристичний об'єкт та використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела заповнити паспорт об'єкта.

Паспорт об'єкта

1. Область.
2. Найменування об'єкта.
3. Місцезнаходження об'єкта.
4. Опис об'єкта.
5. Джерело відомостей про об'єкт.
6. Стан об'єкта.
7. Охорона об'єкта.
8. Рекомендації.
9. Дата складання.
10. П. І. Б. та підпис особи яка склала ПО.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 5. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Стан краєзнавчої вивченості замків і фортець України.
2. Класифікація оборонних споруд. Законодавство України про охорону культурної спадщини
3. Характеристика видатних пам'яток фортифікаційного зодчества України
4. Використання замків і фортець у туризмі.

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Обрати природний краєзнавчо-туристичний об'єкт та використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела заповнити паспорт об'єкта.

Паспорт об'єкта

1. Область
2. Найменування об'єкта.
3. Історична подія.
4. Місцезнаходження об'єкта.
5. Опис об'єкта.
6. Джерело відомостей про об'єкт.
7. Стан об'єкта.
8. Охорона об'єкта.
9. Рекомендації.
10. Додатки.
11. Дата складення
12. П. І. Б. та підпис особи яка склала ПО.

Завдання 2. Визначити напрямки та перспективи розвитку паломницького та релігійного туризму в Україні, як організованого, так і самодіяльного туризму віруючих.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 6. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Музеї - державні та громадські установи, що займаються краєзнавчо-освітньою діяльністю.
2. Роль музеїв у розвитку суспільства.
3. Класифікація музеїв України.
4. Визначні музеї України.

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела охарактеризувати найвідоміші музеї краю.

Завдання 1. Обрати музей та використовуючи краєзнавчі джерела та/або матеріали музею заповнити план вивчення краєзнавчого музею.

План вивчення краєзнавчого музею

1. Назва, час заснування, адреса (область, район, місто, село).
2. Хто стояв біля витоків створення закладу.
3. В якому приміщенні знаходиться?
4. Кількість одиниць зберігання, назвати колекції та раритетні експонати.

5. Структура експозиції: про що розповідають зали.
6. Види діяльності музею: лекції, клуби, диспут-клуби, виставки, конференції, видавнича діяльність тощо.
7. Відвідування музею (кількість екскурсантів та їх склад).
8. Додатки.
9. Дата складення.
10. П.І.Б. та підпис особи яка склала паспорт.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 7. Курортні ресурси України

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Природні умови формування бальнеологічних ресурсів України
2. Історія вивчення та використання мінеральних вод і лікувальних грязей в оздоровчих цілях
3. Класифікація курортів України.
4. Географія населених пунктів України, віднесених до курортних

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела заповніть таблицю 7.1 «Родовища лікувальних грязей в Україні»

Таблиця 7.1 Родовища лікувальних грязей в Україні

Родовище	Місце знаходження	Тип лікувальних грязей	Розвідані запаси, тис. м ³	Використання

Завдання 2. Використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела дати характеристику курортам Причорноморсько-Приазовської курортної зони.

Завдання 3. Використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела дати характеристику кліматичних курортів Карпатського туристичного регіону.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 8. Організація використання печер для цілей туризму

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення у формі бесіди основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Печери як об'єкт краєзнавства. Історія вивчення печер України
2. Печери України як пам'ятки природи
3. Використання карстових печер для спелеотуризму, спелеотерапії та інших цілей.

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела занести до таблиці 8.1 дані про найбільші та найглибші печери України: Оптимістична, Озерна, Попелюшка, Кришталева, Млинки, Червона, Вертеба, Буковинка, Угринь, Солдатська, Каскадна, Нахімовськ, Дружба, Гвоздецького, Еміне-Баїр-Коба, Аверкієва, Суворовська, Бездонна, Еміне-Баїр-Хосар, Атлантида.

Таблиця 8.1 Найглибші та найбільші печери України

№ з/п	Назва печери	Карстова область	Місце знаходження	Довжина, м	Глибина, м	Площа, тис. м ²	Об'єм, тис. м ³

Завдання 2. Використовуючи туристичну карту та краєзнавчі джерела визначити основні райони розвитку спелеологічного туризму та проведення спелеопоходів. Визначити, в яких районах переважають печери:

- горизонтального типу 1-2Б категорії трудності;
- вертикальні печери 1-2Б категорій трудності;
- комбіновані печери 3А-4Б категорій трудності.

Завдання 3. Дати характеристику спелеотерапії, як методу оздоровлення та лікування цілого ряду захворювань, одного з стародавніх і широко розповсюджених у світі та Україні.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

5. Підсумковий модульний контроль.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ТЕМА 9. Напрями вивчення природи та суспільно-історичних особливостей краю

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Вивчення методичної краєзнавчої літератури і проведення бесід з краєзнавцями-практиками.

2. Знайомство з методикою краєзнавчої роботи (пошуковою, збиральною, гуртковою, масово-освітньою тощо).

3. Виявлення та вивчення місцевої краєзнавчої літератури, матеріалів місцевих краєзнавчих музеїв тощо.

4. Збір та використання інтерв'ю, спогадів, розповідей учасників та свідків подій, явищ.

5. Вивчення витоків історії краю.

2. Індивідуальне тестування.

3. Виконання практичних завдань.

Завдання 1. Обрати населений пункт та використовуючи туристичну карту і краєзнавчі джерела заповнити краєзнавчу анкету про населений пункт.

Краєзнавча анкета про населений пункт та населення

1. Адреса: село сільської (селищної) ради, район, область.

2. Кількість мешканців.

3. Кількість будинків.

4. Давні назви населеного пункту. Коли і чому змінювалися?

5. Географічна характеристика і координати.

6. Перша письмова згадка (посилання на джерело).

7. Легенди і перекази про походження назви.

8. Відомості про навчальні заклади, установи і підприємства, заклади культури, церкви, пам'ятки історії та культури.

9. Відомості про музейні заклади (час заснування, характеристика фондів та експозиції).

10. Відомості про відомих людей минулого.

11. Цікаві сучасні особи.

12. Окремі історичні події, важливі для села і мешканців.

13. Відомості про репресованих окупаційними і тоталітарними режимами.

14. Відомості про жителів, що загинули під час Другої світової війни.

15. Які свята і обряди найбільш характерні?

16. Які географічні об'єкти є навколо (річки, озера, гори, долини тощо)?

17. Чи згадується село в художній літературі та образотворчому мистецтві?

18. Інші відомості, документи, фотографії, ілюстрації, карти тощо.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 10. Комплексна характеристика Дніпропетровської області

Семінар - дискусія

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Історико-географічні аспекти заселення і розвитку території області.
2. Природні умови і природні ресурси Дніпропетровської області
3. Економіко-географічна характеристика Дніпропетровської області
4. Населення. Сучасні демографічні тенденції. Стативно-вікова структура та національний склад. Міграції. Трудові ресурси.
5. Обласний центр як історичний, науковий, культурний і освітній центр.
6. Регіональні екологічні проблеми.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 11. Природні туристичні та курортні ресурси краю

Семінар - дискусія

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Туристично-рекреаційні ресурси Дніпропетровської області. Туристичне районування області.
2. Характеристика природних туристичних та курортних ресурсів туристичних районів Дніпропетровської області: Центральний туристський район; Північний туристський район; Центральньо-лівобережний туристський район; Центральньо-правобережний туристський район; Південний туристський район; Західний туристський район; Східний туристський район.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 12. Історико-культурні ресурси краю

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. Фронтальне та індивідуальне опитування за основними положеннями теми та питаннями самостійного вивчення:

1. Пам'ятки дерев'яної і мурованої архітектури Дніпропетровщини.
2. Сакральні споруди (церкви, монастирські комплекси) як об'єкти релігійного і паломницького туризму в області.

3. Пам'ятки промислового та інженерного будівництва

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Практичні завдання.*

Завдання 1. Визначити вихідні дані заданого району Дніпропетровської області відповідно до табл. 12.1.

2 Визначити історичні краєзнавчі об'єкти заданого району Дніпропетровської області відповідно до табл. 12.2.

3 Створити за допомогою геоінформаційних систем (у тому числі за допомогою програмного забезпечення Google Earth) карту заданого району.

4 Нанести на карту історико-культурні об'єкти краю використовуючи типові умовні позначки для туристично-рекреаційних ресурсів.

Таблиця 12.1 Адміністративні райони Дніпропетровської області

Назва адміністративного району	Населення, тис. жителів	Площа території, км ²	Густота населення, чол/км ²
Дніпровський район			
Кам'янський район			
Криворізький район			
Нікопольський район			
Новомосковський район			
Павлоградський район			
Павлоградський район			
Синельниківський район			

Таблиця 12.2 Адміністративні райони Дніпропетровської області

Найменування об'єкта культурної спадщини	Місце знаходження	Додаткові відомості

4. *Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.*

ТЕМА 13. Етнографічна палітра області як туристичний потенціал

Семінар з виконанням практичних задач

План заняття:

1. *Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. Етнографічні особливості краю. Етнографічне районування території області.

2. Характеристика етнографічних груп.

3. Подієвий (фестивальний) туризм Дніпропетровщини.

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Вирішення завдань.*

Завдання 1. Використовуючи туристичну карту і краєзнавчі джерела розкрийте історію розвитку українського декоративно-орнаментального народного малярства, яке сформувалося на Дніпропетровщині в селищі Петриківка та стало першим українським об'єктом, який занесений до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

ТЕМА 14. Криворіжжя: пріоритети туристичної діяльності

Семінар - дискусія

План заняття:

1. Дискусійне обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Характеристика туристичної сфери Кривого Рогу.
2. Умови формування та розвитку промислового туризму у Кривому Розі.
3. Напрями промислового туризму у місті: пізнавальний, навчальний, науковий, діловий, спортивний, екстремальний, розважальний.
4. Характеристика промислових туристичних дестинацій у місті.
5. Формування криворізької ідентичності: "Industrial Fest", Industrial Week.

2. Індивідуальне тестування.

3. Вирішення завдань.

Завдання 1. Використовуючи туристичну карту і краєзнавчі джерела:

- дати характеристику історико-культурному та промислового (індустріального) видам туризму на Криворіжжі;
- охарактеризувати перспективи розвитку та модернізації санаторно-рекреаційного господарства Кривого Рогу.
- визначити найвизначніші туристські дестинації Кривого Рогу.

4. Презентація доповідей з використанням мультимедійного візуального супроводження.

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕМА 1. Історія становлення і розвитку краєзнавства в країні

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Що вам відомо про географічне краєзнавство?
2. У чому полягає суть історичного краєзнавства?
3. У чому полягає суть економічного краєзнавства?
4. Назвіть основні завдання туристичного краєзнавства на сучасному етапі розвитку.
5. Розкрийте об'єкт і предмет туристичного краєзнавства.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Товариство «Просвіта» по всій Україні відкривало

- A. читальні
- B. книжкові крамниці
- C. каси взаємодопомоги
- D. музеї

2. Третій етап розвитку краєзнавства в Україні тривав

- A. з початку XVIII ст. до середини XIX ст.
- B. від появи найдавнішої людини до XVII ст.
- C. з останньої третини XIX ст. до початку XX ст.
- D. з останньої третини XIX ст. до початку XXI ст.

3. Кирило-Мефодіївське братство було засноване

- A. 1859 р.
- B. 1846 р.
- C. 1866 р.
- D. вірної відповіді немає

4. Згідно з програмними положеннями Статуту, галицька «Просвіта» була

- A. науково-просвітницькою громадською організацією
- B. просвітницькою громадською організацією
- C. науковою громадською організацією
- D. вірної відповіді немає

5. Відродження Всеукраїнської Спілки краєзнавців відбулося
- A. у березні 1990 р.
  - B. у квітні 1988 р.
  - C. в травні 1991 р.
  - D. в березні 1991 р.

ТЕМА 2. Теоретико-методологічні засади туристичного краєзнавства. Організаційні форми краєзнавчої діяльності

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- 1. Розкрийте об'єкт та предмет туристичного краєзнавства.
- 2. Назвіть основні завдання туристичного краєзнавства на сучасному етапі.
- 3. Які Ви знаєте функції краєзнавства?
- 4. Опишіть основні методи туристично-краєзнавчих досліджень.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Основним об'єктом туристичного краєзнавства у вузькодисциплінарному вимірі виступає

- A. рекреаційно-туристичний потенціал території
- B. природо-заповідний фонд
- C. територіально-рекреаційні системи
- D. рекреаційно-туристичний комплекс рідного краю

2. До традиційних методів туристично-краєзнавчого дослідження відносять

- A. моделювання
- B. візуальний
- C. економічний
- D. експедиційний

3. Функціональна підсистема територіальної рекреаційної системи, що характеризується єдністю території, яка володіє значним рекреаційним потенціалом, наявністю сукупності рекреаційних установ і підприємств інфраструктури, єдністю організаційних форм управління, що забезпечують ефективне використання природних і економічних ресурсів – це

- A. рекреаційно-туристичний комплекс
- B. туристичний вузол
- C. територіально-рекреаційна система
- D. рекреаційно-туристичний комплекс

4. Об'єктами краєзнавчого інтересу не виступають
- A. рекреаційно-туристичний цент
  - B. рекреаційно-туристичний вузол
  - C. рекреаційно-туристичний підрайон
  - D. рекреаційно-туристичний комплекс
5. Основні етапи туристично-краєзнавчої роботи
- A. організаційний, польовий, статистичний
  - B. організаційний, експериментальний, заключний
  - C. підготовчий, польовий, заключний
  - D. підготовчий, польовий, картографічний

ТЕМА 3. Туристична картографія як основний методологічний засіб туристичного краєзнавства

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Опишіть історію становлення спеціальної туристичної картографії.
2. Як Ви можете охарактеризувати сучасний стан розвитку туристичної картографії в Україні?
3. Розкрийте поняття «туристична карта» та вкажіть основні елементи її інформаційного наповнення.
4. Назвіть типи туристичних карт. У чому полягають відмінності між ними?
5. Які спеціальні туристичні умовні позначення використовуються на місцевості та на карті?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Перші карти - дорожні путівники - карбувалися на металі, шкурах та викреслювалися на папірусі ще у

- A. III тис. до н. е.
- B. II тис. до н. е.
- C. I тис. до н. е.
- D. I тис. н. е.

2. До завдань географічної картографії не належать

- A. картографічна інтерпретація географічних даних
- B. картографічне моделювання географічних явищ і процесів

С. картографічне забезпечення охорони природи, освоєння нових земель, промислового і цивільного будівництва, розвитку енергетики тощо

Д. правильна відповідь відсутня

3. Перші дорожні атласи портативного формату з відображенням основних торговельних шляхів з'явилися

А. у XVI ст.

В. у XV ст.

С. у XVII ст.

Д. правильна відповідь відсутня

4. Провідне картографічне підприємство України

А. НВП «Картографія»

В ДНВП «Аерогеодезія»

С. Харківське відділення Інституту УкрДПГВІЗ

Д. правильна відповідь відсутня

5. Картодіаграми і локальні (врізні) діаграми використовуються у наукових туристичних картах, які несуть

А. великий обсяг кількісної інформації

В. невеликий обсяг кількісної інформації

С. на всіх картах

Д. правильна відповідь відсутня

ТЕМА 4. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Охарактеризуйте суспільне значення рекреації у природному середовищі.

2. Якими природними краєзнавчо-туристичними ресурсами багата Україна?

3. Опишіть історію розвитку заповідної справи в Україні.

4. Як класифікуються об'єкти державного природно-заповідного фонду України?

5. Дайте краєзнавчу характеристику заповідників і національних парків Українських Карпат.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Українське Полісся в ландшафтному плані поділяється на таку кількість фізико-географічних областей

- A. дві
- B. три
- C. п'ять
- D. правильної відповіді немає

2. До пам'яток природи Бойківщини належить

- A. г. Говерла
- B. г. Пивиха
- C. «Криниця Довбуша»
- D. правильної відповіді немає

3. До природно-географічних ресурсів належать

- A. кліматичні ресурси, орографічні ресурси, спелеологічні ресурси, бальнеологічні, гідрологічні ресурси, біотичні ресурси
- B. біосферні заповідники, заповідники природні, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки
- C. заказники, пам'ятки природи, дендропарки, парк - пам'ятка садово-паркового мистецтва
- D. зоологічний парк, ботанічний сад, заповідне урочище

4. Природно-антропогенні ресурси включають

- A. біосферні заповідники, заповідники природні, національні природні парки
- B. заказники, пам'ятки природи, дендропарки
- C. зоологічний парк, ботанічний сад, заповідне урочище
- D. усі відповіді вірні

5. Суть соціально-економічної функції рекреаційного природокористування полягає у

- A. отриманні економічного ефекту завдяки функціонуванню рекреаційного підприємництва
- B. зниженні та профілактиці захворювань
- C. задоволеності пізнавальних потреб населення
- D. знайомстві з культурно-історичною спадщиною країни

ТЕМА 5. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Опишіть внесок українських учених у дослідження обо ронних споруд рідного краю.

2. Розкрийте зміст поняття «туристично-краєзнавча класифікація оборонних споруд України».

3. Яким чином можна використовувати замки, фортеці і монастирі України в туристичних цілях?

4. Що таке «державна класифікація об'єктів національної історико-культурної спадщини», яким чином держава дбає про збереження нашої національної спадщини?

5. У чому полягає сутність роботи Українського товариства охорони пам'яток історії та культури?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Єдиним палацом замкового типу в Україні, який приймає реарантів, є

- A. Сент-Міклош
- B. Замок «Паланок»
- C. Палац графів Шенборнів
- D. Палац Розумовського

2. Найбільша кількість палацово-паркових ансамблів у такій області

- A. Вінницькій
- B. Черкаській
- C. Харківській
- D. правильної відповіді немає

3. До класифікації оборонних споруд України не відносять

- A. замки
- B. церкви, костели, синагоги
- C. сторожові вежі
- D. правильної відповіді немає

4. Найбільша кількість замків, фортець та оборонних монастирів збереглася

- A. на Галичині
- B. на Поділлі
- C. на Волині
- D. правильної відповіді немає

5. По Дніпровській лінії на Лівобережній Україні розташовано

- A. 16 фортець
- B. 13 фортець
- C. 14 фортець
- D. 17 фортець

ТЕМА 6. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Що таке музеї та яку суспільну роль вони відіграють?
2. Опишіть історію розбудови музейної мережі нашої держави.
3. Як класифікують музеї України?
4. Чому Львів називають «місто-музей і місто музеїв»?
5. Охарактеризуйте найвідоміші музеї Вашого краю.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Державний музей космонавтики імені С. П. Корольова знаходиться в місті

- A. Київ
- B. Житомир
- C. Полтава
- D. Дніпро

2. Типів музеїв існує

- A. три
- B. чотири
- C. п'ять
- D. шість

3. Перші музеї в Україні почали виникати

- A. в першій половині XIX ст.
- B. в першій половині XVII ст.
- C. в другій половині XIX ст.
- D. в другій половині XVIII ст.

4. Не існує такого типу музеїв

- A. науково-освітній
- B. науково дослідний
- C. навчальний
- D. правильної відповіді немає

5. Перший міський музей старожитностей був заснований у 1825 р. у місті

- A. Одеса
- B. Київ
- C. Львів
- D. Харків

ТЕМА 7. Курортні ресурси України

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Охарактеризуйте природні рекреаційно-курортні ресурси України.
2. Мінеральні води яких бальнеологічних груп виявлені на території України?
3. Що таке «лікувальні грязі», які традиції грязелікування склалися в нашій державі?
4. Розкрийте зміст понять «курорт» і «курортно-рекреаційний заклад».
5. Як класифікуються курорти України?
6. Опишіть географічні закономірності розташування курортних населених пунктів України.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Перший бальнеологічний курорт в Україні виник на мінеральних водах у
А. м. Моршин
В. м. Євпаторія
С. с. Шкло
D. м. Трускавець
2. За характером природних лікувальних факторів курорти України поділяють на
А. бальнеологічні
В. державного значення
С. курорти з кількома лікувальними факторами
D. місцевого значення
3. Одним з найдавніших видів курортів є
А. пляжно-купальний
В. лікувально-оздоровчий
С. гірськолижний
D. кліматичний
4. Оптимальною вологістю повітря для діяльності кліматичного курорту є
А. 40-60%
В. 10-30%
С. 60-100%
D. режим вологості не впливає на розвиток кліматичного курорту

5. Критерії вибору місця розташування курорту

А. відповідність курортних та мікрокліматичних умов; прив'язка до місцевих умов і комунікацій, можливість використання місцевого населення на роботі в курортній зоні

В. не обов'язкова наявність основних привабливих характеристик та відповідних мікрокліматичних умов; бажання жителів сусідніх районів брати участь у розвитку курорту; наявність пам'яток та можливість їх використання в процесі функціонування курорту

С. прив'язка місць розташування до інших місць залучення туристів; вибір на території курорту місця для торгового і громадського центру з метою зосередження комерційної і культурної діяльності; використання зручного транспорту на території курорту

Д. правильної відповіді немає

ТЕМА 8. Організація використання печер для цілей туризму

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Дайте визначення поняттям «природна печера» та «спелеологія».
2. Опишіть історію дослідження печер рідного краю.
3. Дайте краєзнавчу характеристику найвідомішим печерам України.
4. Яким чином карстові печери використовують для спелеотуризму та спелеотерапії?
5. Охарактеризуйте проблеми та перспективи використання українських печер у туристичних цілях.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Найглибша печера в Україні

- А. Оптимістична
- В. Солдатська
- С. Кришталев
- Д. Каскадна

2. Найбільша печера в Україні

- А. Солдатська
- Б. Оптимістична
- В. Бездонна
- Д. Попелюка

3. Найбільша кількість печер знайдена в такій області

- A. Чернівецькій
- B. Закарпатській
- C. Тернопільській
- D. Правильної відповіді немає

4. Печера «Хід конем» знаходиться

- A. в Карпатах
- B. в Криму
- C. на Поділлі
- D. правильної відповіді немає

5. Спортивною печерою Поділля є

- A. Кришталева
- B. Озерна
- C. Млинки
- D. правильної відповіді немає

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ТЕМА 9. Напрями вивчення природи та суспільно-історичних особливостей краю

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1. Історична довідка про край.
- 2. Картографування території краю.
- 3. Відомі особисті краю.
- 4. Туристичне районування території, основні туристичні центри.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. До історико-культурних ресурсів краю належать

- A. місця історичних подій
- B. місця політичних подій
- C. місця економічних подій
- D. всі відповіді правильні

2. Один з видів туризму, який здійснюється в екологічно збереженому людиною природному середовищі з метою пізнання природи і відпочинку, називається

- A. сільським зеленим
- B. діловим
- C. екологічним
- D. правильної відповіді немає

3. Характер рельєфу, особливості географічного положення, кліматичні та ландшафтні особливості місцевості належать до

- A. фізико-географічних факторів
- B. економіко-географічних факторів
- C. етнічних факторів
- D. геополітичних факторів

4. За урбаністичними ознаками рекреаційні утворення розрізняють

- A. регіональні, районні, локальні
- B. рекреаційний заклад, рекреаційний комплекс, рекреаційний центр
- C. парк, пляж, басейн, лижний схил
- D. правильної відповіді немає

5. В зонах приміського короткотривалого відпочинку створюються

- A. споруди для фізичної рекреації, центр дозвілля, парк відпочинку
- B. комплекси з базами відпочинку, дитячі дачі, дитячі табори, будинки відпочинку та пансіонати
- C. санаторний пансіонат, курортне містечко, курортний готель, в яких відпочинок об'єднується з можливістю амбулаторного лікування
- D. правильної відповіді немає

ТЕМА 10. Комплексна характеристика Дніпропетровської області

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- 1. Структура господарства. Галузева структура промисловості. Територіальна організація промисловості.
- 2. Проблеми і перспективи розвитку сільського господарства.
- 3. Транспортний комплекс і його територіальна організація. Соціальна інфраструктура: стан, проблеми і перспективи.
- 4. Освіта, наука і культура Дніпропетровської області.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

- 1. Найбільше родовище корисних копалин на Дніпропетровщині
- A. Кривбас

- В. Західний Донбас
- С. П'ятихатське родовище вогнетривких глин
- Д. всі відповіді правильні

2. Економічна оцінка природних ресурсів краю може здійснюватися

- А. методом суб'єктивного оцінювання
- В. методом ціноутворення
- С. методом індивідуальних витрат
- Д. всі відповіді правильні

3. За характером оздоровчого впливу на людину лікувально-курортні установи поділяються на

- А. рекреаційно-профілактичні
- В. кліматичні
- С. грязьові
- Д. правильної відповіді немає

4. У Дніпропетровській області створено 32 об'єкти ФЗФ загальнодержавного значення загальною площею

- А. 36,6 га
- В. 48 га
- С. 100,2 га
- Д. правильної відповіді немає

5. Дніпропетровську область утворено

- А. 27 лютого 1932
- В. 27 березня 1938
- С. 27 лютого 1992
- Д. правильної відповіді немає

ТЕМА 11. Природні туристичні та курортні ресурси краю

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1. Загальна характеристика природно-заповідного фонду Дніпропетровської області.
- 2. Пам'ятки природи загальнодержавного та регіонального значення.
- 3. Рекреаційний потенціал Дніпропетровщини.
- 4. Характеристика курортних територій краю.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Гора Калитва на Придніпровській низовині має висоту

- A. 147 м
- B. 158 м
- C. 141 м
- D. правильної відповіді немає

2. Дніпровсько-Орільський природний заповідник створено

- A. 1988 р.
- B. 1994 р.
- C. 1990 р.
- D. правильної відповіді немає

3. Аполонівський палеовулкан складено з порід

- A. палеозойського віку
- B. архейського віку
- C. мезозойського віку
- D. правильної відповіді немає

4. Шолоховський каскадний водоспад знаходиться в долині

- A. р. Кам'янка
- B. р. Саксагань
- C. р. Дніпро
- D. правильної відповіді немає

5. Комплексна пам'ятка природи Урочище «Лелія» має площу

- A. 45 га
- B. 30 га
- C. 11 га
- D. правильної відповіді немає

ТЕМА 12. Історико-культурні ресурси краю

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Характеристика історико-культурних ресурсів туристичних районів Дніпропетровської області: Центральний туристський район; Північний туристський район; Центрально-лівобережний туристський район; Центрально-

правобережний туристський район; Південний туристський район; Західний туристський район; Східний туристський район.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Дерев'яний Троїцький собор у м. Новомосковськ, що збудований у 1775-1780 рр. є

- A. найбільшим дерев'яним храмом в Україні
- B. першим дерев'яним храмом в Україні
- C. найменшим дерев'яним храмом в Україні
- D. правильної відповіді немає

2. Дніпропетровський історичний музей (ДІМ) ім. Д.І. Яворницького, один з найстаріших музеїв України, засновано у

- A. 1849 р.
- B. 1847 р.
- C. 1854 р.
- D. правильної відповіді немає

3. У 1849 р. зусиллями промисловця і мецената О.М. Поля був відкритий музей старожитностей Катеринославської губернії у приміщенні

- A. Будинку-музеї Д.І. Яворницького
- B. Потьомкінський палацу
- C. Резиденції Англійського клубу
- D. правильної відповіді немає

4. Св. Миколаївський Храм на острові о. Монастирський побудований у

- A. 1999 р.
- B. 1979 р.
- C. 1996 р.
- D. правильної відповіді немає

5. Пам'ятний знак на честь битви на Жовтих Водах встановлений у с. Миролюбівка на честь першої перемоги українського війська

- A. у Національно-визвольній війні
- B. у Першій світовій війні
- C. у Великій Вітчизняній війні
- D. правильної відповіді немає

ТЕМА 13. Етнографічна палітра області як туристичний потенціал

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. Завдання для самостійної роботи

1. Розвиток ремесел та економіки на Дніпропетровщині
2. Світоглядні виміри жителів краю
3. Народний одяг і побут жителів краю

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Останній кошовий отаман Запорізької Січі Петро Калнишевський заснував селище Петриківку, широко відомий осередок Українського народного художнього розпису у

- A. 1772 р.
- B. 1778 р.
- C. 1768 р.
- D. правильної відповіді немає

2. Будинок графа Енгельгардта (братів Бергманів) зараз є музеєм історії селища

- A. Братолюбівка
- B. Безбородьково
- C. Солоного
- D. правильної відповіді немає

3. Нікопольський державний краєзнавчий музей заснований

- A. 1919 р.
- B. 1989 р.
- C. 1949 р.
- D. правильної відповіді немає

4. За зібраними Д.І. Яворницьким народними переказами спершу славетного кошового отамана Запорозької Січі Івана Сірка було поховано

- A. на півострові Чортомлик
- B. в селі Капулівка
- C. на Сторожовій Могилі
- D. правильної відповіді немає

5. Петриківський розпис українського народного малярства внесено до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО у

- A. 2012 р.
- B. 2015 р.
- C. 1995 р.
- D. правильної відповіді немає

ТЕМА 14. Криворіжжя: пріоритети туристичної діяльності

Форми контролю: Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, підготовка до презентацій доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Завдання для самостійної роботи:

1. Перспективи розвитку промислового туризму в світі та Україні.
2. Умови та чинники розвитку промислового туризму у місті.
2. Промисловий туризм як інструмент формування туристичної привабливості Кривого Рогу.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Пам'ятник Олександрю Полю в Кривому Розі був встановлений
  - A. 17 липня 1891 р.
  - B. 17 липня 1861 р.
  - C. 17 липня 1991 р.
  - D. правильної відповіді немає
2. Криворізький історико-краєзнавчий музей має експозиційних відділів
  - A. три
  - B. чотири
  - C. два
  - D. правильної відповіді немає
3. Група скель на схилі долини р. Інгульця має назву
  - A. Орлине гніздо
  - B. Ластівчине гніздо
  - C. Яструбине гніздо
  - D. правильної відповіді немає
4. За попередньою домовленістю можливо організувати відвідування туристами-екскурсантами шахти
  - A. «Гвардійська»
  - B. «Родіна»
  - C. «Жовтнева»
  - D. правильної відповіді немає
5. У 1975 р. Криворізький ботанічний сад розпочав свою діяльність опорний пункт
  - A. Донецького ботанічного саду
  - B. Київського ботанічного саду
  - C. Дніпропетровського ботанічного саду
  - D. правильної відповіді немає

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамов В. В. Історія туризму: підруч., Харків: Видавництво «Форт», 2010., 286 с.
2. Афанасьєв О.Є. Дніпропетровщина туристська., Краєзнавство. Географія. Туризм., 2012., №36 (761)., С. 3–19.
3. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування., К.: Київський університет, 2001., 395 с.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис., Харків., 2005., 245 с.
5. Дем'янчук Г.С. Українське краєзнавство: сторінки історії., К.: Просвіта, 2006., 293 с.
6. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні., Чернівці: Книги-XXI, 2003., 298 с.
7. Кузик С. П. Географія туризму: навчальний посібник., К. :Знання, 2011., 271 с.
8. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України: Навчальний посібник., К.: Альтерпрес, 2007., 462 с.
9. Мальська М. Основи туристичного бізнесу: Навч. посіб., К.:Центр навч. л-ри, 2004., 272 с.
10. Масляк П. О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник., К.: Знання, 2008., 343 с.
11. Мацюк О.Я. Замки і фортеці Західної України. Історичні мандрівки., Львів: Центр Європи, 2005., 192 с.
12. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник., К.: Альтерпрес, 2003 р., 352 с.
13. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. К.: Знання, 2006 р., 575 с.
14. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: Навчальний посібник., К.: Знання, 2008., 428 с.
15. Середяк А. Краєзнавчі дослідження в Україні (історіографічний аспект). Історіографічні дослідження в Україні., К., 2004., Вип. 14., С. 249 –272.
16. Скрипник Н. Я. Рекреаційна географія: навч. посіб., К.:«Центр учбової літератури», 2013., 296 с.
17. Стафійчук В. І. Рекреалогія. Навчальний посібник., К.:Альтерпрес, 2006., 264 с.
18. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник., К: КНТ, 2008., 296 с.
19. Фоменко Н. Рекреаційні ресурси та курортологія: Підруч. для студ. екол. спец. вищ. навч. закладів., Івано-Франківськ: Ін-т менеджменту та економіки, 2001., 240 с.
20. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навчальний посібник., Київ: ЦУЛ, 2007., 432 с.

Навчальне видання

Снігур Катерина Володимирівна

Кафедра туризму та країнознавства

ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,75.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.